

заглавних комплексів як текстового актуалізатора; способи організації інформаційного взаємодіяння з аудиторією.

Ключевые слова: локальність, гіперлокальність, регіональні СМІ, інтернет-видання, інформаційне взаємодіяння, аудиторія інтернет-видання.

Summary

Bondarenko T. G. The regional Internet media and their functional status in line with the locality trend.

The article deals with the issue of regional online media and its functional status in line with the locality trend. The emphasis is on strengthening the role of local and hyperlocal components in the modern communications system. The list of Internet news sources in Cherkasy region is given. The author provides a more detailed analysis of the most popular regional online publications according to the following criteria: when it was launched and its founders, primary activity, functional trends, content delivery, interface features, copyright issues, reprints, rewriting, unique projects, photos, video, availability of specific graphic elements, daily updates statistics, quantitative characteristics of users' comments, headline as a tool to actualize the text, ways of information interaction with the audience.

Keywords: locality, hyperlocality, regional media, internet publications, information interaction, online publication audience.

УДК 81'374:378.147

Л. М. Бороденко

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

ІНШОМОВНОСТІ-АНГЛІЦИЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ОСІБ В УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ПОСТМОДЕРНУ

Реферат. У статті проаналізовано англійськомовні іншомовності лексико-семантичної групи «Найменування особи» на матеріалі українських художніх творів постмодерну. Визначено семантичні особливості англійськомовних іншомовностей на позначення осіб у художньому дискурсі Ю. Андруховича, О. Забужко, І. Карпи, І. Роздобудько та інших українських письменників постмодерну. Окреслено специфіку функціонування термінів «англіцизм» і «англіцизм-американізм».

Англійські іншомовності в сучасній українській мові являють собою різноманітний, багатий, живий і рухливий матеріал. Вплив лексики англійської мови (здебільшого в її американському варіанті) на сучасний український узус, безсумнівно, є важливим. Англійськомовні іншомовності кваліфіковано як національно марковану лексику, джерелом якої постають різні варіанти англійської мови. Лексико-семантична група англіцизмів «Найменування особи» є елементарним семантичним мікрополем із гіперсемаю «людина», що за своїм складом становить здебільшого одиниці культурної інтеграції понятійних сфер.

Складники цієї групи забезпечують функцію диференційованої номінації в межах певного континууму, як за рахунок семантичної спільності для позначення континууму загалом, так і за рахунок їхньої семантичної відмінності, що вносить специфічний відтінок у загальну семантичну тему.

Ключові слова: англійськомовні іншомовності, англіцизм-американізм, лексико-семантична група, сема, гіперсема.

Одним із найактивніших процесів розвитку лексико-семантичної системи української мови є поповнення за рахунок іншомовних запозичень. Причинами цього процесу в останні роки постають переорієнтованість підсвідомості масового носія української мови в бік європейського світосприйняття та ситуація, що характеризується зближенням українських соціально-економічних структур із умовами закордонної системи.

Запозичення активно досліджуються в лінгвістичних студіях українських учених (див. праці А. Білозуб [2], Л. Бороденко [3], Л. Кислюк [6], О. Муромцевої [9], О. Пономарева [12] та

ін.). Процес проникнення англомовної лексики в українську мову характеризується неоднаковою інтенсивністю в різні періоди і залежить від певних історичних, політичних, економічних тощо стосунків між нашою країною й англомовним світом. Цей процес значно активізувався наприкінці ХХ ст. – початку ХХІ ст., що посилює інтерес вітчизняних мовознавців до цієї теми й зумовило актуальність статті.

Мета статті полягає у визначенні семантичної специфіки англомовних іншомовностей на позначення осіб в українських художніх творах постмодерну. Джерельна база дослідження становить 408 лексемних англіцизми, дібраних шляхом суцільної вибірки з художніх творів Ю. Андруховича, О. Забужко, І. Карпи, І. Роздобудько та інших українських письменників постмодерну.

Термін «англіцизм» або «англіцизм-американізм» увів у лінгвістичний обіг Ф. Філін [16, с. 302], проте й до сьогодні не існує усталеного погляду на сутність цих понять. На думку А. Мельникової, яка дотримується вузького підходу до інтерпретації цього терміна, англіцизмами слід вважати тільки слова англійської лексики, а грецизми, латинізми, галіцизми, арабізми, які отримали в англійській мові нове значення і з цим значенням потрапили в інші мови, краще розглядати як інтернаціоналізми. Дослідниця аргументує цю тезу так: «тут можливі випадки інтернаціональних відповідностей і різного роду контамінацій, пов'язаних із функціонуванням у мовах посередниках» [8, с. 96]. В. Аристова вважає, що більшість англійських слів, які входять до української мови, в наш час не можна називати словами питомо англійської лексики: англіцизм – розуміння лінгвістичне, тому похідною вважається мова, а не будь-що вузьконаціональне, етнічне того або іншого мовного ареалу [1, с. 140]. До групи англіцизмів, у такий спосіб, входять лексеми з американського, іспанського, індійського та інших варіантів англійської мови. Мовні одиниці, які вважаються загальноживаними в багатьох країнах, де англійська мова займає друге місце після рідної, належать до так званих англіцизмів-американізмів. Цього погляду дотримуємось і ми в дослідженні.

Закцентуємо увагу на тому, що не всі мовознавці позитивно розглядають функціонування англіцизмів у мовах-рецепторах. Так, на думку В. Радчука, «англійські слова і звороти останнім часом активніше поповнюють наш лексикон, ніж російські; наша вимова, морфологія й синтаксис зазнають з боку англійської мови чималого впливу. Причини цього очевидні: комп'ютеризація, потяг до міжнародних стандартів ділового партнерства, до науки й освіти Заходу, передове товаровиробництво в англомовних країнах, лідерство англійської мови як міжнародної тощо. Проте чимало англіцизмів попросту витісняє з обігу питомі українські слова, а це вже мовна агресія» [13, с. 89]. С. Караванський зауважує, що необхідність англіцизмів в українській мові значно перебільшена, їхню появу породжує зовсім не потреба спілкування. Твори літератури засвідчують, що серед не дуже освічених людей існує звичка хизуватися малозрозумілими для оточення словами. На думку вченого, тепер до «престижних» слів вдається не лише малоосвічена сільська «знать», а й високі державні «достойники» [5, с. 34]. Ю. Романов підкреслює, що «значна частина запозичень не є необхідною, оскільки в рідній мові вже є синоніми, аналоги, а іноді й точні однослівні еквіваленти новітнім англіцизмам. Проникнення англіцизмів у мову в цих випадках пов'язано з прагненням використовувати їх як елементи мовної гри або як символи іноземщини. Значна частина англіцизмів здатна викликати негативні асоціації у носіїв рідної мови, пов'язані, як з самим об'єктом денотації, так і щодо іноземного звучання та складу слова» [14, с. 70]. Зауважимо, що сучасна українська мова не є ізольованою: вона перебуває в постійних стосунках, взаємодії з англійською. Тому англіцизми інтерпретуються як цілком природне явище. Неприродним є лише їхнє надмірне використання.

Найактивніше англіцизми функціонують у сфері політичної та економічної лексики, що співвідноситься з провідними тенденціями суспільного розвитку. Підвищується роль англіцизмів у формуванні лексики, що функціонує в окремих соціальних групах. Однією з найбільш поширених і чисельних є лексико-семантична група на позначення осіб. Визначення семантичної специфіки цієї групи передбачає семний аналіз зібраних іншомовностей.

У сучасній семасіології термін «сема» є широкоживаним. Однак, існують відмінності в його розумінні, що стосуються здебільшого проблеми граничності семи. Ряд дослідників розглядає сему як одиницю розмежування рівня членування значення, як мінімальну, надалі нечленовану одиницю [10, с. 116]. Група сем, осмислюється як єдиний, але в принципі

членований семантичний компонент, і визначається як семантичний множник [4, с. 15], семантична ознака [7, с. 15] або просто семантичний компонент. У багатьох сучасних роботах сему дефіновано як загальне поняття, що об'єднує як подільні, так і неподільні семантичні компоненти. За І. Стерніним, сема постає «семантичним мікрокомпонентом, що відображає конкретні ознаки позначуваного словом явища» [15, с. 44]. Крім того, сема є граничною на одному рівні аналізу, при переході на більш глибокий рівень розгляду значення може бути складною, тобто формуватися низкою сем. У [11, с. 437] сему кваліфіковано як мінімальну, граничну одиницю плану змісту. У такий спосіб, вважаємо, що сема – це елементарна одиниця (мікрокомпонент), окрема складова лексичного значення, що відбиває в мові різні ознаки означуваного. Актуальним є виділення денотативних і конотативних сем. Денотативні семи можуть виступати як інтегральні або диференційні, у першому випадку сема об'єднує кілька слів в одну підгрупу, в другому – є основою для розрізнення значень слів.

Гіперсемою лексико-семантичної групи «Найменування особи» постає гіперсема «людина»: *У баббі є boyfriend, Катко, відчепися!* – казав Майнес (І. Карпа «Перламутрове порно»); *Заведу собі яку-небудь 15-річну girl буду її вчити малювати* (І. Карпа «Перламутрове порно»); *Метью ім'я. Коли в понеділок мій «рейс» таки виявився prophetic (як писав Matthew) на ділі, і після вранішнього (200-тисячного) Майдану я знов поїхала – стригтись* (О. Забужко «Let my people go»); *Де мав стояти за пультом цей самий mega-star* (І. Карпа «Фройд би плакав»); *Поліцейський І Марла не стала розповідати цьому британському policeman нічого* (І. Карпа «Фройд би плакав»); *А тепер би це це зрозуміла твоя wife* (І. Карпа «Фройд би плакав»); *Мушу зготувати курку кеш'ю, бо приїдять із відрадження husband* (І. Карпа «Перламутрове порно») тощо. Складники цієї групи, зокрема аналіз інтегральних і диференційних сем, забезпечують функцію диференційованої номінації в межах певного континууму, як за рахунок семантичної спільності для позначення континууму загалом, так і за рахунок їхньої семантичної відмінності, що вносить специфічний відтінок у загальну семантичну тему:

(1) *Її величність ex-wife ступлять граційною ніжкою на хохляцькі землі* (І. Карпа «Перламутрове порно»): *ex-wife* (англ.) – колишня дружина.

(2) *Добрі хлопці (а особливо front-men)* (І. Карпа «Перламутрове порно»): *front-men* (англ.) – лідер музичного гурту, до поведінки якого як на сцені, так і в повсякденному житті, уподобань і особистого життя привертається найбільша увага з боку прихильників та ЗМІ.

(3) – *Як там поживає твоя экс girlfriend і діти?* (І. Карпа «Перламутрове порно»): *girlfriend* (англ.) – визначення соціального статусу «коханої», тобто жінки, з якою інша людина, – чоловік або жінка, – знаходиться в романтичних і частіше в інтимних стосунках, не одружуючись при цьому, або подруга.

(4) *Що їх мають колишні refugees із землі* (І. Карпа «Фройд би плакав»): *refugees* (англ.) – особи, які внаслідок обґрунтованих побоювань стали жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, перебувають за межами своєї країни та не можуть або не бажають користуватися захистом цієї країни внаслідок таких побоювань.

(5) *Навіть не було ще такого поняття як rider* (І. Роздобудько «Гра в пацьорки»): *rider* (англ.) – той, хто їздить верхи на чомусь або комусь.

(6) *Майже одночасно із твоїм superman* (І. Карпа «Ганеша і Синкопа»): *superman* (англ.) – супергерой коміксів, вважається іконою американської культури.

(7) *У тебе АВВА вся?* (Ю. Андрухович «Таємниця»): *ABBA* (англ.) – шведський музичний квартет, названий за першими літерами імен виконавців (Агнета Фельтског, Бьорн Ульвеус, Бенні Андерссон, Анні-Фрід Лінгстад).

Отже, під англomовними іншомовностями розуміємо національно марковану лексику, джерелом якої постають різні варіанти англійської мови. Лексико-семантична група англіцизмів «Найменування особи» є елементарним семантичним мікрополем із гіперсемою «людина», що за своїм складом становить здебільшого одиниці культурної інтеграції понятійних сфер.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в аналізі особливостей функціонування англomовних іншомовностей на позначення осіб на матеріалі українських художніх творів постмодерну.

Список використаної літератури

1. Аристова В. М. Англо-русские языковые контакты (англицизмы в русском языке) [Текст] / В. М. Аристова. – Л. : ЛГУ, 1978. – 152 с.
2. Білозуб А. І. Мовна гра в українському постмодерному дискурсі (на матеріалі прозових творів представників станіславського феномена) [Текст] : автореф. дис... канд. філол. наук / А. І. Білозуб. – Донецьк, 2014. – 20 с.
3. Бороденко Л. Проблема запозичень у сучасній українській мові [Текст] / Л. Бороденко // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – Вип. 19. – С. 115-119.
4. Васильев Л. Семантика русского глагола [Текст] / Л. Васильев. – М. : Высшая школа, 1980. – 186 с.
5. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне «я» [Текст] / С. Караванський. – К., 2001. – С. 34.
6. Кислюк Л. П. Словотвірний потенціал запозичень у сучасній літературній українській мові [Текст] : автореф. дис... канд. філол. наук / Л. П. Кислюк. – К., 2000.
7. Кузнецова Э. В. Лексикология русского языка [Текст] / Э. В. Кузнецова. – М. : Высшая школа, 1989. – С. 135-153.
8. Мельникова А. И. Изучение англицизмов в курсе «Современный русский язык» [Текст] / А. И. Мельникова // Русский язык в школе. – 1991. – №2. – С. 95-101.
9. Муромцева О. Г. Розвиток лексики української літературної мови у другій половині 19 – на початку 20 ст. [Текст] / О. Г. Муромцева. – Харків : Вища школа, 1985. – 152 с.
10. Новиков Л. А. Семантика русского языка [Текст] / Л. А. Новиков – М. : Высшая школа, 1982. – 272 с.
11. Новиков Л. А. Искусство слова [Текст] / Л. А. Новиков. – М. : Педагогика, 1990. – 141 с.
12. Пономарів О.Д. Сучасна українська мова [Текст] / О. Д. Пономарів. – К., 2003. – 400 с.
13. Радчук В. Мова в Україні: стан, функції, перспективи [Текст] / В. Радчук // Дивослово. – № 4.– 2002. – С. 89.
14. Романов Ю. А. Англицизмы и американизмы в русском языке и отношение к ним [Текст] / Ю. А. Романов. – СПб., 2000. – 152 с.
15. Стернин И. А. О выявлении национально-культурной специфики семантики слова [Текст] // Национальное и интернациональное в развитии языков. – М. : Наука, 1985. – С. 3-10.
16. Филин Ф. П. О лексико-семантических группах слов [Текст] / Ф. П. Филин // Очерки по теории языкознания. – М. : Наука, 1982. – 336 с.

Аннотація

Бороденко Л. Н. Иноязычия-англицизмы для обозначения лиц в украинском художественном дискурсе постмодерна.

В статье проанализированы англоязычные иноязычия лексико-семантической группы «Наименование лиц» на материале украинских художественных произведений постмодерна. Определены семантические особенности англоязычных иноязычий для обозначения лиц в художественном дискурсе. Очерчена специфика функционирования терминов «англицизм» и «англицизм-американизм».

Ключевые слова: англоязычные иноязычия, англицизм-американизм, лексико-семантическая группа, сема, гиперсема.

Summary

Borodenko L. N. English-speaking borrowing to designate individuals in the Ukrainian art of the postmodern discourse.

The article analyzes the English-speaking borrowing lexical-semantic group "Name of the person" on the material of Ukrainian postmodern art works. Defined semantic features of English borrowing to designate individuals in the artistic discourse It outlined the specifics of the operation of the terms "Anglicism" and "Anglicism-Americanism".

Keywords: borrowings English language, lexical-semantic group, sema, gipersema.